

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

הפרת ושאלת נדרים בשבת

(קנ"ז א') **משנה:** מפירין נדרים (אב לבתו, ובעל לאשתו, אפילו) בשבת. ונשאלין (לחכם בשבת) לנדרים שהן לצורך השבת (כגון שנדר שלא יאכל באותה שבת).

איבעיא להו: לצורך אתרווייהו קתני, ושלא לצורך לא (מפירים), אלמא הפרת נדרים מעת לעת (24 שעות מעת שמיעה); או דילמא כי קתני לצורך, אשאלה הוא דקתני, אבל הפרת נדרים, אפילו שלא לצורך, אלמא הפרת נדרים כל היום (מששמע עד שתחשך בלבד. ולכן אפילו שלא לצורך, שאם לא יפר עד שתחשך, שוב לא יוכל להפר).

(ומסיק) תנאי היא, **דתניא:** (4) הפרת נדרים כל היום (עד שתחשך בלבד. ומפירים אפילו שלא לצורך השבת). (2) רבי יוסי בר יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אמרו: מעת לעת (ואין מפירים אלא לצורך השבת).

איבעיא להו: (האם ההיתר להישאל בשבת) כשלא היה לו פנאי (להישאל מערב שבת), או דלמא אפילו היה לו פנאי? תא שמע, דאזדקיקו ליה רבנן לרב זוטרא בריה דרב זירא, ושרו ליה נדריה (בשבת), ואף על גב דהוה ליה פנאי.

שיטות הראשונים

משך זמן הפרת נדרים: פסקו רי"ף, רמב"ם, ורא"ש כתנא קמא הסובר הפרת נדרים כל היום בלבד, ולא מעת לעת, ולכן מיפר אפילו שלא לצורך שבת. וכן פסק השו"ע.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שמא)

א. מתירים נדרים בשבת אם הם לצורך השבת, כגון שנדר שלא לאכל או שלא לשנות, אף על פי שהיה לו פנאי להתירם קדם השבת; אבל הבעל יכול להפר נדרי אשתו אפילו שאינם לצורך השבת, מפני שאם לא יפר לה היום לא יוכל עוד להפירם.

(יו"ד, הלכות נדרים, סימן רכח)

ג. פיצד היא ההתרה, יאמר לו ג' פעמים: מתר לך, או שרוי לך, או מחול לך, (בכל לשון שיאמר) (בית יוסף בשם הרמב"ם), ואפלו מעמד, ובקרובים, ובלילה, ובשבת, אפלו אם היה אפטר לו מאתמו לשאול עליו, ובלבד שיהיה לצורך השבת, כגון שנדר שלא לאכל או לבטל מענג השבת. וחרמי צבור, נהגו להתיר אף על פי שאינם לצורך השבת.

1. או"ח שמא, וכתב המשנ"ב (ס"ק ג), איתא ביו"ד (רלד, כד) דכשמפר בשבת לא יאמר לה מופר ליכי כמו שאומר בחול, אלא מפר ומבטל הנדר בלבד, ואומר לה: 'טלי ואכלי, טלי ושתי'. ופשוט דאם הבעל אינו יודע עדיין מנדרי אשתו והוא שלא לצורך שבת, יותר טוב שלא להודיע לו בשבת עד אחר השבת, כדי שלא יצטרך להפר בשבת ביום השמיעה. והוא הדין אם נדרה לזמן, והזמן כלה בשבת, אין רשאי להפר היכא שהדבר אינו לצורך שבת, כיון דלמחר שריא למה יעשה דבר שלא לצורך היום, ודמיא לשאלת נדרים שאסור להתיר היכא שהדבר אינו לצורך שבת. מקורות - רמב"ם (הל' שבת כד, ו). רא"ש (סי' ד; נדרים יז).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

מדידה וקשירה בשבת

(קנ"ז א') **משנה:** ופוקקין את המאור (סותמים החלון בלוח עץ וכיו"ב. כחכמים לעיל, קכ"ה ב', המתירים תוספת אוהל). ומודדין את המטלית (שנגעה בשרץ, ואח"כ בטהרות, לדעת אם יש בה שיעור טומאה), ומודדין את המקוה (בשבת לדעת אם יש בו שיעור מקווה כשר. שמדידות של מצווה הן).

(המשך משנה): ומעשה בימי אביו של רבי צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית, שפקקו את המאור בטפיח (שסתמו את החלון בכוס), וקשרו את המקידה (לוח קטן) בגמי (קנה גומא) לידע אם יש בגיגית פותח טפח אם לאו (שהיה חלון בין שני בתים, ובאחד מהם מת. והחלון נשבר, וקשרו לוח לסתום הפירצה, כדי למדוד אח"כ את הלוח אם היה בפירצה גודל טפח על טפח, שאז מביא טומאה²). ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת.

(קנ"ז ב') עולא איקלע לבי ריש גלותא. חזייה לרבה בר רב הונא דיתיב באוונא דמיא (גיגית מליאה מים), וקא משח ליה (מודד אותה). אמר ליה: אימר דאמרי רבנן (שמותר למדוד) מדידה דמצוה! דלאו מצוה מי אמור?! אמר ליה: מתעסק בעלמא אנא (איני מודד לצורך כלשהו).

שיטות הראשונים

קשירה לצורך מצוה: כתב הרמב"ם "מתר לקשר קשר שאינו שלקיימה לדבר מצוה, כגון שיקשר למדד שעור משעורי התורה"³ וכן פסק השו"ע⁴.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שו)

2. מתר למדד בשבת מדידה של מצוה, כגון: למדד אם יש במקוה מ' סאה, ולמדד אזור מי שהוא חולה וללחש עליו כמו שנוהגות הנשים, מתר דהוי מדידה של מצוה.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שיז)

א. הקושר קשר של קימא, והוא מעשה אמן, חיב... שאינו של קימא ואינו מעשה אמן, מתר לקשרו לכתחלה... וכל קשר שאינו של קימא, אם קשרו קשר אמן הרי זה אסור; ולצורך מצוה, כגון שקושר למדד אחד משעורי התורה, מתר לקשר קשר שאינו של קימא...

הדרן עלך מי שהחשיך

2. פיה"מ לרמב"ם.

3. וצ"ב מדוע הותר לדבר מצוה, ושאר שבותים לא הותרו, כגון שופר של ר"ה שאין מחללים עליו יום טוב אפילו בדבר שהוא משום שבות (כדאיתא בר"ה ל"ב ב')! ועוד צ"ב מדוע לא הותר כמו"כ קשר של קיימא, שהוא מעשה הדיוט, שאיסורו ג"כ רק מדרבנן!

4. או"ח שיזא, וכתב המשנ"ב (ס"ק יב), היינו אפילו הוא מעשה אומן; דאי לאו הכי, אפילו בלא מצוה שרי. ומיירי כשאי אפשר בענין אחר. עוד כתב (ס"ק יג) בשם ספר בית מאיר, שמה שהעתיק השו"ע דמותר במקום מצוה, הוא רק דעת הרמב"ם והטור; אבל לרש"י והתוספות וברטנורה, מצדד דקשר האסור, אסור אפילו במקום מצוה. מקורות - רמב"ם (הל' שבת יו).